

ELTE Állam- és Jogtudományi Kar
Politikatudományi Intézete
Doktori Iskola

Szabó Márton:

A politika diszkurzív értelmezése, irányzatok és iskolák

A tárgy célja, hogy megismertesse a PhD-hallgatókat a különböző politikai diskurzuselméleti törekvésekkel. Három irányzatot tárgyal: a kritikai diskurzuselemzést, a posztmarxista diskurzuselemzést és a hermeneutikai jellegű diszkurzív politikatudományt, a kurzus azonban nem tárgyalja a közpolitikai diskurzuselemzéseket. Mindhárom irányzatnak ismerteti egyrészt az elveit, másrészt néhány vizsgálatát. A következő szerzők munkássága áll a középpontba: (1) Teun A. van Dijk, Norman Fairclough, Ruth Wodak; (2) Ernesto Laclau, Chantal Mouffe, David Howart, Aletta J. Norval, Yannis Stavrakakis, Jacob Torfing; (3) Terrell Carver, Matti Hyvärinen, Kari Palonen.

A tárgy ebben a formájában – bizonyos előzmények után – a 2004/2005-ös tanévtől lett része a PhD-programnak. A foglalkozások jellege szeminárium, ahol a megadott irodalom értelmezése, megvitatása zajlik. A hallgatók az irodalomból dolgozatokat, ismertetéseket írnak.

Tematika és program

1. Irányzatok a politika diszkurzív értelmezésében (1. hét)

I. Kritikai diskurzuselemzés

I. 1. *A kritikai diskurzuselemzés elvei és módszerei (2. hét)*

Irodalom:

van Dijk, Teun A. (2000 [1993]): A kritikai diskurzuselemzés elvei. (Ford. Kriza Borbála.) In Szabó Márton – Kiss Balázs – Boda Zsolt (szerk.): *Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus: Szövegváltozatok a politikára*. Budapest: Tankönyvkiadó-Universitas. 442–459. p. (A tanulmány 1–6. pontja.)

I. 2. *Egy empirikus kritikai diskurzuselemzés (3. hét)*

van Dijk, Teun A. (2000 [1993]): A kritikai diskurzuselemzés elvei. (Ford. Kriza Borbála.) In Szabó Márton – Kiss Balázs – Boda Zsolt (szerk.): *Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus: Szövegváltozatok a politikára*. Budapest: Tankönyvkiadó-Universitas. 459–477. p. (A tanulmány 7–8. pontja.)

II. Posztmarxista diskurzusértelmezés

II. 1. *A posztmarxista diskurzusfelfogás alapelvei* (4. hét)

Irodalom:

Laclau, Ernesto (2004): Philosophical roots of discourse theory. In www.essex.ac.hu/centre/TheoStud/frameset.asp?p=onlinepapers.asp

Torfinn, Jacob (2002): Discourse Analysis and the Post-structuralism of Laclau and Mouffe. *European Political Science*, Vol. 2. 2002. 1. 54–56. p.

Laclau, Ernesto (2000): Foreword. In David Howart – Aletta J. Norval – Yannis Stavrakakis (eds.): *Discourse theory and political analysis. Identities, hegemonies and social change*. Manchester – New York: Manchester University Press. x–xi. p.

Mottier, Véronique (2002): Discourse Analysis and the Politics of Identity/Difference. *European Political Science*, Vol. 2. 2002. 1. 57–60. p.

II. 2. *A posztmarxista diskurzuselemzés eredményei és lehetőségei* (5. hét)

Irodalom:

Norval, Aletta J. (2000): Trajectories of future research in discourse theory. In David Howart – Aletta J. Norval – Yannis Stavrakakis (eds.): *Discourse theory and political analysis. Identities, hegemonies and social change*. Manchester – New York: Manchester University Press. 219–236. p.

III. Diszkurzív politológia: hermeneutikai értelmezés

III. 1. *A politikai valóság hermeneutikai értelmezése* (6. hét)

Irodalom:

Carver, Terrell (2000): Discourse Analysis and the „Linguistic Turn” *European Political Science*, Vol. 2. 2002. 1. 50–53. p.

Carver, Terrell – Hyvärinen, Matti (1997): Introduction. In Terrell Carver – Matti Hyvärinen: (eds.): *Interpreting the Political. New Methodologies*. London – New York, Routledge. 1–6. p.

Discourse Analysis: Criticism and Defense. *European Political Science*, Vol. 2. 2002. 1. 66–67. p. (szerkesztőségi cikk)

III. 2. *A politikai cselekvés mint diszkurzív probléma* (7. hét)

Irodalom:

Palonen, Kari: Introduction: from policy and polity to politicking and politicization. In Kari Palonen – Tuja Parvikko: *Reading the Political. Exploring the Margins of Politics*. Helsinki: The Finish Political Science Association, 1993. 6–16. p.

III. 3. A „lehetőség” politikája: egy hermeneutikai vizsgálat (8. hét)

Irodalom:

Bleicher, Josef (1997): Invention and community. Hermeneutics politics in Europe. In Terrell Carver – Matti Hyvärinen (eds.): *Interpreting the Political. New Methodologies*. London – New York, Routledge. 143–164. p.

Kiegészítő irodalom

I. Kritikai diskurzuselemzés

Fairclough, Norman (1992): *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity.

Fairclough, Norman (1995): *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London – New York: Longman.

Fairclough, Norman (1995): *Media Discourse*. London: Edward Arnold.

Fairclough, Norman (2000): *New Labor, New Language?* London: Routledge.

Fairclough, Norman – Wodak, Ruth (1997): Critical Discourse Analysis. In Teun van Dijk (ed.): *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. Vol. 2. London: Sage. 258–284. p.

Riggins, Stephen Harold (1997): *The language and politics of exclusion: others in discourse*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.

van Dijk, T. (1997): *Discourse as Social Interaction*. London: Sage.

van Dijk, T. (1997): *Discourse as Structure and Process*. London: Sage.

Weiss, Gilbert – Wodak, Ruth (eds.) (2003): *Critical Discourse Analysis. Theory and Interdisciplinarity*. New York: Palgrave Macmillan.

Wodak, Ruth (1989): *Language, power, and ideology: studies in political discourse*. Amsterdam–Philadelphia: J. Benjamins Pub. Co.

Wodak, Ruth (1996): *Disorder of Discourse*. London – New York: Longman.

Wodak, Ruth – Reisigl, Martin, J. (eds.) (2001): *Discourse and Discrimination: rhetoric of racism and antisemitism*. London: Routledge.

II. Posztmarxista diskurzusértelmezés

Howart, David (2000): *Discourse*. Buckingham: Open University Press.

- Howarth, David R. – Norval, Aletta J. – Stavrakakis, Yannis (eds.) (2000): *Discourse theory and political analysis: identities, hegemonies and social change*. Manchester – New York: Manchester University Press; New York: Marin's Press.
- Laclau, Ernesto – Mouffe, Chantal (1985): *Hegemony and Socialist Strategy*. London, Verso.
- Laclau, Ernesto (ed.) (1990): *New Reflections on the Revolution of Our Time*. London: Verso.
- Laclau, Ernesto (ed.) (1994): *The Making of the Political Identities*. Oxford: Blackwell.
- Laclau, Ernesto (1996): *Emancipation(s)*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal (ed.) (1992): *Dimensions of the Radical Democracy: Pluralism, Citizenships, Community*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal (1993): *The Return of the Political*. London: Verso.
- Mouffe, Chantal (ed.) (1996): *Deconstruction and Pragmatism*. New York: Routledge.
- Mouffe, Chantal (2000): *The Democratic Paradox*. London: Verso.
- Smith, A. M. (1998): *Laclau and Mouffe: The Radical Democratic Imaginary*. London: Routledge.
- Torring, Jacob (1999): *New Theories of Discourse*. Oxford: Blackwell.

III. Diszkurzív politológia: hermeneutikai értelmezés

- Bleicher, Josef (1993 [1980]): *Contemporary Hermeneutics: Hermeneutics as Method, Philosophy and Critique*. London, New York : Routledge.
- Hyvärinen, Matti (1992): Narrative Analysis and Political Auto/Biography. *The Journal of Political Science*, March 1992, 51–70. p.
- Kari Polonen – Tuija Parvikko (eds.) (1993): *Reading the Political*. Helsinki: FPSA.
- Kari, Palonen (2001): Transforming a Common European Concept into Finnish: Conceptual Changes in the Understanding of 'Politiikka'. In *Redescriptions. Yearbook of Political Thought and Conceptual History*. Helsinki: FPSA.
- Pál Gábor (2004): Politikai hermeneutika. *Politikatudományi Szemle*, XIII. évf. 1–2. 337–348. p.
- Schmitt, Carl (2002 [1963]): A politikai fogalma. Előszóval és három korolláriummal kiegészített 1932-es szöveg. Ford. Cs. Kiss Lajos. In Carl Schmitt: *A politikai fogalma. Válogatott politika- és államelméleti tanulmányok*. Budapest: Osiris – Pallas Stúdió – Attraktor Kft. 6–102. p.
- Szabó Márton (1998): *Diszkurzív térben: Tanulmányok a politika nyelvéről és a politikai tudásról*. Budapest: Scientia Humana, 1998. 388 p.
- Szabó Márton (szerk.) (2000): *Beszélő politika: A diszkurzív politika teoretikus környezete*. Budapest: József Eötvös Műhely Kiadó.
- Szabó Márton (2003): *A diszkurzív politikatudomány alapjai. Elméletek és elemzések*. Budapest: L'Harmattan Könyvkiadó.
- Terrell Carver – Matti Hyvärinen (eds.) (1997): *Interpreting the Political. New Methodologies*. London – New York, Routledge.

IV. Egyéb munkák

- Ball, Terence (1988): *Transforming political discourse: political theory and critical conceptual history*. Oxford, UK; New York, Ny, USA: Blackwell.
- Chilton, Paul Anthony – Schäffner, Christina (2002): *Politics as text and talk: analytic approaches to political discourse*. Amsterdam–Philadelphia: John Benjamins Pub. Co.
- Chilton, Paul Anthony (2004): *Analyzing political discourse: theory and practice*. New York: Routledge.
- Chilton, Paul Anthony – Ilyin, Mikhail Mikhailovich – Mey, Jacob (1997): *Political discourse in transition in Europe, 1989–1991*. Amsterdam: Philadelphia, PA: John Benjamins Pub.
- Gunnell, John G. (1998): *The orders of discourse: philosophy, social science and politics*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.
- Lemke, Jay L. (1995): *Textual politics: discourse and social dynamics*. London–Bristol, PA: Taylor & Francis.
- Maier, Charls (ed.) (1989): *Changing Boundaries of the Political*. Cambridge: Cambridge University Press.